

Ondrofeni sa leri ju: Tori's

Samengesteld door A.H.P. de Groot en A. Donicie

bron

A.H.P. de Groot en A. Donicie, *Ondrofeni sa leri ju: Tori's*. N.V. Varekamp & Co, Paramaribo [ca. 1950]

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/groo050ondr01_01/colofon.htm

© 2006 dbnl / erven A.H.P. de Groot en A. Donicie

Inleiding

Een taal leert men niet alleen met een spraakkunst en een woordenboek, omdat de geest van de taal zich daarin niet laat grijpen. Die geest woont in de mond van de mensen, die de taal spreken, of liever, daar komt hij uit. Maar niet iedereen heeft het vermogen of de gelegenheid om die waar te nemen. En wanneer er dan geen geschreven woord is, of slechts schaars voorhanden, heeft de vreemdeling in den lande een bijna niet te overkomen hindernis voor zich. Dit is de voornaamste reden, waarom wij dit boekje het licht doen zien. Vier van deze vijf korte verhalen zijn indertijd door ons in het nederlands geschreven en vandaaruit door de heer E. Figueira in het N.E. omgezet in zeer vrije vertaling. Deze vertaling is daarna wederom, maar nu zo letterlijk mogelijk, in het nederlands terugvertaald. Wanneer dit niet mogelijk bleek wegens al te grote misvorming van de nederlandse tekst, werd er gebruik gemaakt van tekst tussen haakjes of voetnoten. Het verhaal ‘de kleermaker in de hemel’ is een vertaling van een sprookje van Grimm. Zij, die het N.E. als moedertaal hebben, zullen het wellicht kunnen waarderen als een poging om iets bij te dragen tot meerdere achting voor de eigen taal, die weliswaar een z.g. mengtaal is, maar hierin niet verschilt van andere talen, die thans het etiket van ‘moderne taal’ dragen. Hoelang het duren zal, totdat de creolentaal van Suriname dit etiket krijgt opgeplakt, is niet te zeggen. Het meest nodige hiervoor is in ieder geval, dat men achting heeft voor het eigene. De ondervinding zal ons verder wijs maken: *ondrofeni sa leri ju*.

De Samenstellers.

A sneeri na ini hemel

Wan dee, a bun Gado ben go kojri na ini a djari fu hemel. Ala den Apostel nanga den santawan ben go nanga en. Dat'meki¹⁾, nowan suma ben de moro na ini hemel bojti Petrus wanwan. A bun Gado ben tajgi en taki a no mu meki nowan suma pasa kon na ini hemel²⁾ solanga en no doro baka. Dat'meki Petrus tanapu na hemeldoro e ori wakti.

No langa a baka hemeldoro e naki: ko ko ko ko. Petrus aksi: 'suma drape?'.
 Wan sten piki taki: 'na mi'.

Petrus aksi taki: 'sort'mi?'.

A sten piki taki: 'mi na wan poti sneeri; me begi ju, efi mi kan pasa'.

Petrus piki taki: 'mi sabi ju; ju abi langa finga. Someni suma krosi ju ben fufuru pisi³⁾. I no kan pasa. A bun Gado no wani nowan suma mu pasa, solanga a no doro baka'.

A sneeri bigin begi en: 'Sari toku wan poti sneeri. Den pikin pikin pisi krosi di e koti fadon⁴⁾, awasi mi teki den dati, i no kan kari dati fufuru toku? Luku fa mi e manki. A langa pasi meki mi kisi watrablaas na mi ondro-futu. Mi no kan draj baka moro. Me begi ju tangi tangi, meki mi pasa.'

Petrus kon kisi sari hati. A meki a sneeri pasa. A poti en na ini a uku na baka a doro. A tajgi en taki: 'tan safri, meki Gado no si ju, te aj kon baka'.

A sneeri go sidon na ini a uku. Pikinso a baka Petrus go na dorosee.

Di a sneeri si dati, a komopo na ini a uku, go luku fa hemel tan. A waka a waka, te a doro na wan presi pe furu sturu ben de. Na mindri fu den sturu disi wan ben de fu soso djamanti nanga karbonkru. En ben de pikinso moro ee leki den trawan.

Wan gootu futu-bangi ben de na en fesi. Dati ben de na konu-sturu fu a bun Gado, pe a ben sidon, te a ben de na oso. Te ju sidon na tapu a sturu dati, dan ju kan si ala san e pasa na grontapu.

A sneeri tanapu a fesi a sturu. Aj luku en go, aj luku en

- 1) dat heeft gemaakt.
- 2) hij moet niet maken niemand te passeren komen in de hemel.
- 3) zoveel 's mensen kleren je hebt gestolen stukken.
- 4) die hele kleine stukjes goed, die gesneden worden vallen.

kon⁵). Te fu kaba a kren go na tapu a sturu. A firi en srefi leki Gado noo. A luku na ondrosee. Dan a si den tra libisuma. Den pikin leki mira. A firi noo, fa Gado bigi, fa libisuma pikin, A firi noo, taki a moro pikin sondu srefi fu sowan pikin mira ben musu de wan bigi afrontu gi Gado. A luku baka na ondrosee. Dan a si, fa wan froo di ben de wasi krosi gi trawan e puru wan tu pisi krosi, poti na wan see, fu tjari den safri go na en oso. Dan en ati teki faja. Na ini atibron a teki a gootu futu-bangi fu Gado, fringi en komopo na ini hemel leti na tapu a froo ede. A froo dede wantron.

Noo a no kan tjari a bangi kon baka. A kon frede⁶). Dan a saka komopo na tapu a sturu⁷), go sidon safri na ini a uku baka.

Di Gado kon baka nanga ala den apostel nanga den santawan, A no si, taki a sneeri sidon na baka a doro. Di A wani go sidon na tapu En sturu, A si, taki a futu-bangi no de. A aksi Petrus taki: ‘Pe mi futu-bangi de?’.

Petrus no ben sabi san pasa nanga a futu-bangi.

A aksi Petrus baka: ‘Ju meki wan suma pasa kon na ini hemel?’

Petrus piki taki: ‘Nowan suma leki wan poti sneeri, di sidon na baka a doro’.

Masra Gado seni kari⁸) en. Masra Gado aksi en: ‘Na ju puru mi futu-bangi?’

A sneeri piki taki: ‘Ia, mi Masra. Na ini atibron mi trowe en na grontapu na tapu wan froo, di ben de fufuru was'krosi’.

Gado piki en taki: ‘Soooo. Efi Mi mu paj ju na srefi pajman, di ju gi a froo, san dan mu pasa nanga ju? Someni langa mi no ben sa abi nowan sturu, nowan tafra, nowan bangi. Not'noti mi ben sa abi moro. Ala sani mi ben trowe kiri den sonduman na grontapu. Ju no kan tan moro na ini hemel. Go baka na grontapu fu du butu fu ju sondu. Dia nowan suma mag strafu bojti Mi wanwan na Masra’.

A tori disi e leri wi, taki wi mu taki Gado tangi fu en sariati-fasi.

Grantangi fu Gado, taki no wan libisuma, ma Gado wanwan sa ori krutu na wi tapu; noso eri dee wi ben kan kibri wi ede fu den bangi, den sturu, den tafra, di ben sa fadon komopo na hemel fu masi wi.

5) hij keek hem gaan, hij keek hem komen.

6) hij kwam te vrezem.

7) toen zakte hij kwam af op de stoel.

8) zond te roepen hem.

De kleermaker in de hemel

(Op) een dag ging de goede God een kuiertje maken in de tuin van de hemel. Al de apostelen en heiligen waren met Hem meegegaan. Zodoende was er niemand meer in de hemel behalve Petrus alleen. De goede God had hem gezegd, dat hij niemand door moest laten komen in de hemel, zolang Hij niet weer terug was. Daarom stond Petrus aan de hemeldeur wacht te houden.

Niet lang daarna werd (er op) de hemeldeur geklopt: ko, ko, ko, ko. Petrus vroeg: 'wie daar?'

De stem antwoordde (en) zei: 'ik'.

Petrus vroeg (en) zei: 'welke ik?'

De stem antwoordde (en) zei: 'Ik ben een arme kleermaker. Ik smeeek je of ik binnen kan komen'.

Petrus antwoordde (en) zei: 'Ik ken je. Je hebt lange vingers. Van vele mensen heb je stukken goed gestolen. Je mag niet binnen komen. De goede God wil niet, dat iemand moet binnenkomen, zolang Hij niet weer terug is'.

De kleermaker begon hem te smeken: 'Heb toch medelijden met een arme kleermaker. Dat afval van het goed, hoewel ik dat genomen heb, dat kun je toch geen stelen noemen? Kijk, hoe ik mank ga. De lange weg heeft mij blaren onder mijn voeten doen krijgen. Ik kan niet meer terug keren. Ik smeeek je, as je blijft, laat me passeren'. Petrus begon medelijden te krijgen. Hij liet de kleermaker passeren. Hij gaf hem een plaats in een hoek achter de deur. Hij sprak tot hem (en) zei: 'Blijf stil, opdat God je niet zie wanneer Hij terug komt.'

De kleermaker ging in de hoek zitten. Een beetje daarna ging Petrus naar buiten. Toen de kleermaker dat zag, kwam hij uit de hoek (en) ging (eens) kijken, hoe de hemel er uit zag. Hij liep, tot hij aankwam op een plaats, waar zich vele stoelen bevonden. Te midden van deze stoelen was er een van louter diamant en karbonkels. Deze was wat hoger dan de anderen. Een gouden voetbank was er voor. Dat was de koningsstoel van de goede God, waarop Hij zat, wanneer Hij thuis was. Wanneer je op die stoel zat, dan kon je alles zien wat er op aarde gebeurde.

De kleermaker stond voor de stoel. Hij bekeek hem nog

eens en nog eens. Tenslotte klom hij op de stoel. Hij voelde zich zelf als God nu. Hij keek naar beneden. Toen zag hij de andere mensen. Zij waren klein als mieren. Hij voelde nu, hoe groot God was, hoe klein een mens was. Hij voelde nu, dat zelfs de kleinste zonde van zo een kleine mier een grote belediging voor God moest zijn.

Hij keek weer naar onderen. Toen zag hij, hoe een vrouw, die kleren aan het wassen was voor anderen een paar stukken goed wegnam (en ze) op zij legde, om ze stiekum naar huis te brengen.

Toen vatte zijn hart vlam. In toorn nam hij de gouden voetbank van God, slingerde haar uit de hemel juist op het hoofd van de vrouw. De vrouw was op slag dood. Nu kon hij de bank niet terug brengen. Hij begon bang te worden. Toen kwam hij af van de stoel (en) ging stilletjes weer in de hoek zitten.

Toen God terug kwam met alle apostelen en heiligen, zag Hij niet, dat de kleermaker achter de deur zat. Toen Hij op zijn stoel wilde gaan zitten, zag hij dat de voetbank (er) niet was. Hij vroeg Petrus (en) zei: ‘Waar is mijn voetbank?’

Petrus wist niet, wat (er) gebeurd was met de voetbank. Hij vroeg Petrus opnieuw: ‘Heb je iemand in de hemel laten binnenkomen?’

Petrus antwoordde (en) zei: ‘Niemand, dan een arme kleermaker, die achter de deur zit’.

(De) Heer God liet hem roepen. (De) Heer God vroeg hem: ‘Heb jij mijn voetbank weggehaald?’

De kleermaker antwoordde (en) zei: ‘Ja mijn Heer. In toorn heb ik haar op aarde gegooid op een vrouw, die wasgoed aan het stelen was’.

God antwoordde hem (en) zei: ‘Zoooo. Als Ik je moest betalen hetzelfde loon, dat jij die vrouw gegeven hebt, wat moet er dan gebeuren met jou?. Zolang reeds zou Ik geen stoel, geen tafel, geen bank (meer) hebben. Helemaal niets zou Ik meer hebben. Alles zou Ik weggeslingerd hebben, (om) de zondaars op aarde te doden. Je kunt niet meer in de hemel blijven. Ga terug naar de aarde, om boete te doen voor je zonde. Hier mag niemand straffen, behalve Ik alleen de Heer’.

Dit verhaal leert ons, dat we God moeten dank zeggen voor Zijn barmhartigheid.

God zij dank, dat niet een mens, maar God alleen over ons oordeel zal houden; anders zouden wij (de) hele dag ons hoofd kunnen beschermen voor de banken, stoelen en tafels, die uit de hemel zouden vallen, om ons te verpletteren.

Vrede na ini oso

Wan man ben de A ben nen Jan Jansen. A ben libi en oso fu go farawè, go wroko. Na baka wan langa ten a draj baka kon na oso¹⁾. Di a kon baka, a no ben sabi en weefi moro, bikasi na weefi ben kenki maniri²⁾ leki dee nanga neti.

Fositen vrede³⁾ ben de, ma noo den tu no ben de ferstan makandra moro. Na weefi ben wani abi leti na ini ala sani. Efi na man no gi en leti, dan bigi trobi ben de pasa. Di a sani disi feferi a man, a tajgi⁴⁾ en bigi brada. A disi gi Jan na laj fu naki en weefi, ma Jan ben abi swaki-ati⁵⁾ fu du dati. Fa fu du noo?

Jan go na wan ooru pastoru fu na birti, tajgi en na tori, fa a no kan feni vrede nanga en weefi moro. ‘Soso trobi eri dee. Na ini ala sani a wani abi leti. San a wani, na dati musu pasa, a de pree basi’.

Na pastoru aksi Jan efi a no du noti fu kenki na weefi maniri’.

‘Ja, mi pastoru, doro mi de sori en en footu, mi preek sotè, ma noti no de jepi; mi preek te mi neki kon tapu’. A pastoru piki: ‘ià, ju musu gebore fu preek. Un leki pastoru srefi a de gi broko-ede fu preek, kon taki⁶⁾ ju, di no gwentu dati.

‘Ma mi bri⁷⁾ ju wani fu mi tan na mi weefi ondro’?⁸⁾

‘No no’! ‘Ma san dan, mi pastoru?’ ‘Ju mu ferstan mi bun Jan! Ju musu krasi ju weefi bun, piri ju tifi, te ju de taki nanga en’.

Jan piki: ‘mi pastoru ju denki, dati sa jepi’? Pastoru taki: ‘ala sani na fu pruberi, Jan! Efi a no jepi, kon baka na baka tu wiki’.

Jan go na oso, ma a ben sabi en weefi tumusi, taki dati no ben sa jepi noti. Baka tu wiki a go baka na a pastoru ‘Fa a de noo, Jan’?

‘A srefi leki ala ten, a no kenki maniri wan aj’?⁹⁾ ‘Ma fa

- 1) draaide hij terug, kwam naar huis.
- 2) had manieren veranderd.
- 3) Het Negerengels heeft geen woord voor ‘vrede’.
- 4) ‘tajgi’ is een samentrekking van ‘taki gi’.
- 5) had zwak hart.
- 6) ‘kon taki’: kom te zeggen = laat staan.
- 7) bri: afkorting van ‘bribi’.
- 8) dat ik blijf onder mijn vrouw.

ju kan meki ju weefi pree ju basi so, Jan? Jan piki: ‘mi pastoru efi na ju ben de na mi presi, na sosrefi a ben sa pasa nanga ju. Ma só a no kan tan!’ Pastoru taki: ‘Ju sabi, san ju mu du, Jan?’ ‘No no.’ ‘Jere djà. Gi ju weefi na ini ala sani bigi leti. Dati sa jepi.’

Jan taki: ‘dan mi law, dati no sa kan srefi srefi!’

‘We, Jan, efi tranga no man jepi, dan ju mu pruberi nanga safri. Den suma de koti wan odo¹⁰⁾: tranga ne tjari kaw go¹¹⁾ na pen. Go na oso, gi ju weefi na ini ala sani bigi leti, dan jusrefi sa si a sa kenki maniri’. ‘Mi musu kon baka a baka tu wiki?’ ‘Soleki fa ju wani, Jan, ma dati no sa de fanoodu. Ju sa si, na laj disi sa dresi ju weefi’. Jan prakseri taki a pastoru taki so, bikasi a no abi ferstan fu weefi nanga man oso-libi.¹²⁾ A ferteri en brada na tori. Dati tajgi en: ‘naki en solanga a no kenki maniri’.

Di Jan kon na oso, na weefi meki tumusi babari ‘pe ju tan na eri dee, Jan? Un no ben musu go tide na mi sisa? San du ju?’

Jan bigin kuku fu atibron, ma a memre na laj fu na pastoru, a tajgi en weefi: ‘ju abi leti, weefi, bigi leti na fu ju, mi ben kan kon moro esi na oso, ma wakti, mi de kenki mi krosi esi esi’. Sondro wan draj-draj den teki pasi go¹³⁾ na a sisa fu na weefi.

Di den de na pasi, den kon pasa¹⁴⁾ na gron fu den, pe na man ben prani kasaba. ‘Ju si noo, Jan, taki na gron no bun fu kasaba; mi ben tajgi ju.’

Jan piki: ‘ju abi leti froo, mi no ben musu prani kasaba.’ A weefi ferwondru fa Jan piki en, fa a kisi leti so esi. Fu go na a sisa, den ben musu teki feerboto¹⁵⁾ fu koti abra. Fa den doro na a broki, na boto lusu kaba, den lasi ten.

Den ben musu wakti wan afu juru baka, te na boto draj baka.

‘Ju si, Jan, te ju ben kon moro esi na oso, a sani disi no ben sa pasa.’ ‘Ju abi leti, Koba,(na so Jan weefi nen) wan tra leesi a no sa pasa moro’. Noo na weefi prakseri, luku bun, Jan drungu, fa¹⁶⁾ a de gi mi leti so tide? Di den doro na a sisa oso, den ben abi tumusi prisiri. Koba bigin taki tori

9) geen oog.

10) de mensen snijden een spreekwoord.

11) ‘tjari go’ lett. brengen gaan.

12) van vrouw en man huis (elijk) leven.

13) nemen zij pad, gingen.

14) kwamen zij passeren de grond van hen.

15) veerboot.

nanga en famiri, te¹⁷⁾ a bigin nanga wan tori fu en oso srefi: ‘Jan seri wan kaw na wiki di pasa de,¹⁸⁾ tumusi bunkopu, ma un denki taki a de jere mi laj? Nowan juru’.

‘Ja Koba, ju abi leti, mi seri na kaw tumusi bunkopu, ju ben sa seri en moro diri, ma a no sa pasa mi moro’!

So Jan gi na weefi leti wan eri ten. Di a weefi si taki Jan de gi en leti na ini ala sani, a sani bigin feferi en. A ben gwentu na feti nanga atibron na ini oso fu en nanga Jan. Wan bun dee di Jan gi en weefi leti baka na ini wan sani, a gi na weefi feferi.

Fa a draj, a si Jan de lafu wan koni lafu, a ferstan na eri tori. Wantron a tajgi Jan: ‘a nofo noo, Jan, sò a no kan go moro, ju gi mi leti langa nofo; noo mi sa musu fu gi ju leti.’ Den luku densrefi, lafu. Jan ferteri Koba na eri tori. Sensi na ten dati bigi vrede kon na ini na oso fu ala ten. Fu prisiri Jan go na a ooru pastoru. Fa a doro a ben kan si na en fesi, taki na laj fu en ben jepi.

‘Ju weefi ati no de bron nanga mi, Jan?’ ‘No, no, pastoru, kweti-kweti, a taki: disi jari a sa gi feefi tron moro furu leki fa a gwentu’.

‘Ju weefi abi leti dan, Jan?’ Ja, noo a abi leti, wi de ferstan wisrefi alaten. Wi keloku nanga makandra, bika vrede de na wi oso’.

Mi fristeri ju, Jan, tan bun. Efi wan dee ju abi mi fanoodu, ju kan kon na mi’.

A tori kaba.

16) hoe.

17) tot ze begon met.

18) de week, die juist gepasseerd was.

Vrede in huis

Er was een man. Hij heette Jan Jansen. Hij verliet zijn huis om ver weg te gaan, om te gaan werken. Na een lange tijd kwam hij weer terug naar huis. Toen hij terug was gekomen, herkende hij zijn vrouw niet meer, omdat de vrouw van gedrag was veranderd als dag en nacht.

Vroeger was (er) vrede, maar nu verstonden de twee elkaar niet meer. De vrouw wilde gelijk hebben in alle dingen. Als de man haar geen gelijk gaf, dan ontstond (er) grote ruzie.

Toen dat ding de man verveelde, zei hij (het) zijn oudste broer. Deze gaf Jan de raad om zijn vrouw te slaan, maar Jan had een te goed hart om dat te doen. Wat nu te doen? Jan ging naar een oude buurtpastoor (om) hem de geschiedenis (te) vertellen, hoe hij geen vrede meer kon vinden met zijn vrouw. ‘De hele dag niets dan ruzie. In alles wil zij gelijk hebben. Wat zij wil, dat moet gebeuren, zij speelt de baas’.

De pastoor vroeg Jan of hij niets deed om het gedrag van de vrouw te veranderen. ‘Ja, pastoor, voortdurend wijs ik haar (op) haar gebreken, ik preek zòdanig, maar niets baat; ik preek tot mijn keel dicht gaat.’ De pastoor antwoordde: ‘ja, je moet geboren zijn om te preken. Ons als pastoor zelfs geeft 't hoofdbreken om te preken, laat staan jou, die dat niet gewoon bent.’

‘Maar ik geloof, dat u wilt, dat ik voor de vrouw blijf onderdoen’?

‘Nee nee’! ‘Maar wat dan, pastoor’? Je moet me goed begrijpen, Jan! Je moet je vrouw flink berispen, (en) je tanden tonen als je met haar spreekt’. Jan antwoordde: ‘pastoor, denkt u, (dat) dat zal baten’?

(De) pastoor zei: ‘alles is te proberen, Jan. Als 't niet helpt, kom dan over twee weken terug’.

Jan ging naar huis, maar hij kende zijn vrouw te goed (om te weten), dat dat niets zou helpen. Na twee weken ging hij weer naar de pastoor. ‘Hoe is 't nu Jan’? ‘t Zelfde als altijd, ze heeft haar gedrag geen steek veranderd’. ‘Maar

hoe kun je je vrouw zo de haas over je laten spelen, Jan'? Jan antwoordde: 'Pastoor als u in mijn plaats was, zou 't met u precies zo gebeuren. Maar zò kan het niet blijven'! (De) pastoor zei: 'Weet je, wat je moet doen, Jan'? 'Nee!' 'Hoor (eens) hier. Geef je vrouw in alles groot gelijk. Dat zal helpen'. Jan zei: 'dan ben ik (wel) gek, dat zal volstrekt niet kunnen'!

'Wel Jan, als strengheid niet kan baten, dan moet je ('t) proberen met zachtheid. Men zegt (immers) met een spreekwoord: geweld drijft de koe niet in de stal. Ga naar huis, geef je vrouw in alles groot gelijk, dan zul je zelf zien, ze zal van houding veranderen'. 'Moet ik over twee weken terug komen?' 'Zoals je wilt Jan, maar dat zal niet nodig wezen. Je zult zien, deze raad zal je vrouw genezen.' Jan dacht, dat de pastoor zo sprak, omdat hij geen verstand had van het leven van man en vrouw thuis. Hij vertelde de geschiedenis (aan) zijn broer. Die zei hem: 'Sla ze, zòlang ze niet van houding verandert'.

Toen Jan thuis kwam, maakte de vrouw heel veel kabaal: 'waar ben je de hele dag gebleven, Jan? Moesten we vandaag niet naar mijn zuster gaan? Wat mankeert jou?'

Jan begon te koken van kwaadheid, maar hij herinnerde zich de raad van de pastoor (en) zei tegen zijn vrouw: 'je hebt gelijk, vrouw, je hebt groot gelijk, ik kon vlugger naar huis gekomen zijn, maar wacht, ik trek gauw andere kleren aan'. Zonder talmen gingen ze op weg om naar de zuster van de vrouw te gaan.

Toen ze onderweg waren, kwamen ze langs hun grond, waar de man kasave geplant had. 'Zie je nu, Jan, dat de grond niet deugt voor kasave? Ik had ('t) je gezegd. Jan antwoordde: 'je hebt gelijk vrouw, ik had geen kasave moeten planten.' De vrouw was verbaasd, omdat Jan haar (zo) antwoordde (en) omdat ze zo gauw gelijk kreeg. Om naar de zuster te gaan, moesten ze het veer nemen, om over te steken. Toen ze bij de steiger aangekomen waren, was de boot al los, ze verloren tijd.

Ze moesten weer een half uur wachten, tot de boot weerkeerde.

'Je ziet, Jan, als je gauwer thuis gekomen was, zou dit niet gebeurd zijn'. 'Je hebt gelijk Koba (zo heette Jan's vrouw), een volgende keer zal het niet meer gebeuren.' Nu dacht de vrouw, kijk uit, Jan (moet) dronken (zijn) dat hij mij vandaag zo gelijk geeft?

Toen ze bij het huis van de zuster waren aangekomen, hadden ze erg veel pret. Koba begon te praten met haar familie

en tenlaatste begon ze met een geschiedenis van haar eigen huis: ‘Jan heeft een koe verkocht de vorige week, veel te goedkoop, maar denkt jullie dat hij naar mijn raad luistert? Niet een ogenblik’. ‘Ja, Koba, je hebt gelijk ik heb de koe veel te goedkoop verkocht, jij zou haar duurder verkocht hebben, maar het zal mij niet meer overkomen!’

Zo gaf Jan de vrouw een hele tijd gelijk. Toen de vrouw zag, dat Jan haar in alles gelijk gaf, begon het haar te vervelen.

Ze was gewend aan vechten en kwaad zijn in huis tussen haar en Jan. (Op) een goede dag, toen Jan zijn vrouw weer gelijk gaf op een punt, verveelde het de vrouw. Mèt dat zij zich omkeerde, zag zij (dat) Jan een sluw lachje lachte en begreep zij de hele geschiedenis.

Aanstands zeide zij tegen Jan: ‘nu is het genoeg Jan, zo kan het niet meer (door) gaan, je hebt me lang genoeg gelijk moeten geven; nu zal ik jou gelijk moeten geven.’ Ze keken elkaar aan (en) lachten. Jan vertelde Koba de hele geschiedenis. Vanaf die tijd kwam (er) grote vrede in het huis voor altijd.

Van plezier ging Jan naar de oude Pastoor. Nauwlijks was hij aangekomen, of hij kon aan zijn gezicht zien, dat zijn raad geholpen had.

‘Is je vrouw niet boos op mij, Jan?’ ‘Neen, pastoor, volstrekt niet; ze heeft gezegd: dit jaar zal ze vijf keer meer geven dan zij gewoon is.’

‘Heeft je vrouw dan gelijk, Jan?’ ‘Ja, nù heeft ze gelijk, we begrijpen elkaar altijd. We zijn gelukkig met elkaar, omdat (er) vrede in ons huis is.

‘Ik wens je geluk, Jan, 't beste. Als je mij eens nodig hebt, kun je bij me komen’.
Het verhaal is uit.

Na moro bigi lawman

Fu someni tenti¹⁾ jari pasa, na ini wi totro ten, suma ben de, di ben musu meki Koonu prisiri, te a sidon njan, nanga ala tra juru fu na dee tu. Den suma disi ben musu meki lafu sani, poti prisiri fesi nanga furu tra sani. Den suma dati den²⁾ ben kari: ‘nar’. Fu someni ondro jari pasa den sortu disi ben de furu.³⁾

Fosi Koonu teki den na ini en oso, den krebi den ede krinkrin. Dan den weri wan buriki musu gi den⁴⁾ nanga langa jesi nanga gengen efi kaka kankan. Na tapu den krosi den poti na Koonu marki. Nanga den sani disi den tron nar fu Koonu oso.

Soleki mi ben taki kaba, a nar ben musu meki Koonu prisiri ala ten nanga switi taki nanga prisiri fesi. Furu tron a ben de meki kes'kesi sani, meki⁵⁾ Koonu lafu. A ben de⁶⁾ tan krosibee fu Koonu. A ben kan tajgi ala dinari fu Koonu nanga Koonu srefi, san en skin ben de gi en.⁷⁾

Efi a ben wani taki tru, a no ben musu diki en olo srefi srefi.⁸⁾ A ben kan ori suma na spotu, a ben kan rigeri na ini Koonu oso fa en ati wani. A ben breeti, efi a kisi wan krapu. Efi a ben kisi wan krapu na en baka jesi dan a ben de taki: ‘tangi fu ju’. Ma a ben du dati sowan fasi, meki Koonu srefi, di gi en na krapu, ben de firi na dreegi moro na ini en ati, leki a nar ben de firi na skin-ati. A ben abi dree aj⁹⁾, fu tajgi Koonu, san de na tapu en tongo. Nowan suma ben kan tapu dati, bika a ben abi fri pasi fu dati.

Wan dee, wan Koonu teki wan fu den suma disi na en oso. Koonu meki den dinari fu en weri wan njun krosi gi en, soleki wan nar fiti fu weri. A gi en wan langa tiki. Koonu tajgi en: ‘ju no mu gi nowan suma a tiki disi. A nar piki: ‘Ia, mi Koonu’.

Koonu taki: ‘efi ju sa si wan tra suma, di moro law leki ju, ju musu gi en na tiki. A pramisi Koonu dati. En srefi no ben sa wani lasi na tiki fu nowan moni fu grontapu.

- 1) voor zoveel tien jaren.
- 2) zij.
- 3) deze soorten waren veel.
- 4) ‘weri musu gi den’, lett.: dragen muts voor hen.
- 5) maken koning lachen.
- 6) ‘de’ noemt hier een gewoonte.
- 7) wat zijn lichaam gaf hem.
- 8) Creools spreekwoord: suma wani taki tru, a kan diki en olo.
- 9) droog oog.

Wan sjatu ten a baka, Koonu siki tumusi. So meki¹⁰⁾ ala suma ben frede, a sa dede.

Koonu skrifi en testament. Na ini en gesontu jari a no ben prakseri en baka-libi srefi srefi¹¹⁾. A no ben suku Gado pasi fu nojti. Den poti suma, di a ben kan jepi, efi a ben wani nomo, no njan nowan kopro sensi fu en. A poti ala en famiri na tapu a papira fu kisi en gudu te a ben sa dede. Srefi na en dede juru a no ben prakseri fu du wan poti suma wan bun. Ala dinari fu Koonu nanga en famiri ben de na ini dipi sari.

A nar jere fu a tranga siki fu en masra. A aksi datra, fa Koonu tan?

Datra piki en taki: 'Koonu de fu¹²⁾ gowe'.

Na nar ben go luku Koonu na ini en sribi-kamra.

A aksi Koonu: 'masra, mi jere taki ju de gowe, na tru?'

Koonu piki en: 'ia, na tru, me gowe libi ju'.

A man taki: 'pe je go dan? na wan tra kondre, mi Koonu? Oten je kon baka? Na baka wan mun?'

Koonu piki: 'no no, fu nojti moro me draj baka'.

A nar aksi: 'mi Koonu, je dede na ini Gado anu? Ju sorgu fu ju baka-jibi? Ju sorgu, fu ju jeje feni rostu?'

Koonu piki: 'nowan fu den sani dati mi prakseri'.

Di Koonu piki en dati, a nar teki en tiki, gi Koonu en na en anu. A tajgi Koonu: 'teki ju tiki baka, bikasi ju na wan moro bigi lawman leki misrefi'. Koonu firi tumusi bigi sjen, di na nar tajgi en so sani. A teki na tiki na en anu. A no switi gi en. A no firi bun moro. A njan kakalaka, en bere draj noo.¹³⁾ Na nar sidon na see Koonu bedi e luku en.

A aksi: 'fa ju feni dati noo, mi Koonu?'

A ten disi na nar e nik en nomo sondro taki wan wortu.

Koonu piki: 'na ori mi na spotu, mi no didon bun.'¹⁴⁾

Koonu aksi en: 'san mi mu du noo?'

Na nar piki: 'fa ju libi didon so, ju no mu drajdraj, bika

10) zo maakte.

11) ontkenning + srefi srefi = helemaal niet.

12) 'de fu' + werkwoord = op het punt zijn te + werkwoord.

13) Creools spreekwoord: ju njan kakalaka, ju bere e draj.

De bedoeling is: als je gezondigd hebt, begint je geweten te spreken.

14) ik lig niet goed.

a ten sjatu kaba. Du someni bun leki ju man, bika a dee sjatu’.

Fu dati Koonu seni kari¹⁵⁾ den dinari fu en fu prati moni gi ala poti suma. A begi Gado pardon.

Na nar taki: ‘mi Koonu, me begi ju, gi mi na tiki baka, bika noo mi tron na moro bigi lawman baka’.

Efi wi ben abi den nar disi na ini na ten, di wi de libi noo noo, dan den ben sa musu gi furu fu wi libisuma na tiki, bikasi furu fu wi moro law leki nar srefi.

15) ‘seni kari’ = zenden roepen = ontbieden.

De grootste gek

Voor zoveel tientallen jaren geleden, in onze overgrootouderstijd, waren (er) mensen, die moesten maken, (dat de) Koning plezier had, wanneer hij zat te eten en alle andere uren van de dag ook. Die mensen noemde men ‘narren’. Deze mensen moesten lachwekkende dingen doen, grappige gezichten trekken, en vele andere dingen. Voor zoveel honderd jaar geleden waren (er) veel van dat soort.

Voordat Koning hen opnam in zijn huis, scheerde men hun hoofd helemaal kaal. Dan zette men hun een ezelsmuts op met lange oren en belletjes of hanekammen. Op hun kleren bevestigde men het Koningskenteken. Door deze dingen werden zij nar van het Koningshuis.

Zoals ik reed gezegd heb, moest de nar maken, (dat de) Koning altijd plezier had door aangenaam gepraat en vrolijk gezicht. Vele malen maakte hij apengrimassen, om Koning te laten lachen. Hij bevond zich gewoonlijk dicht bij Koning. Hij kon alle dienaren van Koning en Koning zelf zeggen, wat zijn hart hem ingaf. Als hij (de) waarheid wilde spreken, behoefde hij zijn (eigen) graf helemaal niet te graven. Hij kon mensen voor de gek houden, hij kon de boel op stelten zetten in het huis van Koning, zoals zijn hart wilde. Hij was blij, als hij een klap kreeg. Als hij een klap achter zijn oren kreeg, dan zei hij: ‘dank je wel’. Maar hij deed dat gewoonlijk (op) zo een manier, dat Koning zelf, die hem de klap gaf, de spot meer in zijn hart voelde, dan de nar de pijn voelde.

Hij had (het) lef, om Koning te zeggen, wat hem op de tong lag. Niemand kon dat beletten, want hij had vrije baan daarvoor.

(Op) een dag nam een Koning een van deze mensen in zijn huis. Koning liet zijn dienaren hem een nieuw kostuum aantrekken, zoals een nar behoort te dragen. Hij gaf hem een lange stok. Koning zei hem: ‘je moet aan niemand deze stok geven.’

De nar antwoordde: ‘Ja, mijn Koning’.

Koning zei: ‘als je een ander zult zien, die gekker is dan jij, moet je hem de stok geven’.

Hij beloofde Koning dat. Hij zelf zou de stok niet willen verliezen voor geen geld van de wereld.

Een korte tijd daarna was Koning zeer ziek. Zo kwam het, (dat) iedereen bang was, (dat) hij dood zou gaan.

Koning schreef zijn testament. In zijn gezonde jaren had hij helemaal niet gedacht (aan) zijn leven hiernamaals. Hij had de weg van God nimmer gezocht. De arme mensen, die hij had kunnen helpen, als hij slechts gewild had, hadden geen koperen cent van hem genoten. Hij zette heel zijn familie op dat papier, opdat zij zijn schatten zou krijgen, wanneer hij gestorven zou zijn. Zelfs in zijn doodsuur dacht hij (er) niet aan, om een arme mens een weldaad te bewijzen.

Alle dienaren van Koning en zijn familie waren in diepe droefheid. De nar hoorde van de ernstige ziekte van zijn meester. Hij vroeg (de) dokter, hoe Koning het maakte.

Dokter antwoordde hem (en) zei: 'Koning is op het punt heen te gaan'.

De nar ging Koning opzoeken in zijn slaapkamer.

Hij vroeg Koning: 'meester, ik heb gehoord, dat gij op het punt staat heen te gaan; is het waar?'

Koning antwoordde: 'ja, 't is waar, ik ga je verlaten'.

De man zei: 'waar gaat gij dan naar toe? naar een ander land, mijn Koning?'

Wanneer komt gij terug? Na een maand?'

Koning antwoordde: 'neen neen, nooit meer keer ik terug'.

De nar vroeg: 'mijn Koning, sterf je in Gods hand? Heb je gezorgd voor je leven hiernamaals? Hebt je gezorgd, dat je geest rust zal vinden?'

Koning antwoordde: '(over) geen van deze dingen heb ik nagedacht'.

Toen Koning hem dat antwoordde, nam de nar zijn stok (en) gaf hem Koning in zijn handen. Hij zei Koning: 'neem je stok terug, want je bent een groter gek dan ik zelf'. Koning voelde zeer grote schaamte, toen de nar hem zulke dingen zei. Hij nam de stok in zijn handen. Dat was niet prettig voor hem. Hij voelde (zich) niet goed meer. Hij had een kakkerlak gegeten, zijn maag draaide nu.

De nar zat naast het bed van Koning hem aan te kijken. Hij vroeg: 'hoe vind je dat nu, mijn Koning?'

Toen zat de nar hem maar aan te kijken zonder een woord te zeggen.

Koning antwoordde: 'houd me niet voor de gek. Het zit niet goed met me'.

Koning vroeg hem: 'wat moet ik nu doen?'

De nar antwoordde: 'zoals je leven (daar) zo ligt, moet je

niet talmen, want de tijd is al kort. Doe zoveel goed, als je kunt, want de dag is kort’.

Daarom ontbood Koning zijn dienaren, om geld uit te delen aan alle arme mensen. Hij vroeg God vergiffenis.

De nar zei: ‘mijn Koning, ik verzoek je, geef mij de stok terug, want nu ben ik de grootste gek weer geworden’.

Als we deze narren in de tijd hadden, waarin wij nu op het ogenblik leven, dan zouden ze aan vele van ons mensen die stok moeten geven, want vele van ons zijn gekker dan narren zelfs.

Fu soso

Mi sa ferteri unu wan tori san pasa nanga wan man, di ben feti na grontapu gudu baka.¹⁾

Langa ten kaba wan man ben de, di ben de prani gron.

A ben gro wan bun boj na ini en tata nanga mama oso.

Ma sensi na ten, di den dede, na man bigin libi mi no ke fasi.²⁾ A bigin feti na grontapu gudu baka. Na man disi ben de libi na bojtipasi, soleki ala suma, di de prani gron. A ben de libi na ini wan pina-kampu. Na baka tu jari en gron ben kon moj moro nofo trawan, bika a ben de wroko ebi fu na fruku mamanten te lati bakadina. Tu tron na wan wiki a ben de kon na foto fu seri sani fu en gron, soleki taja, napi, kasaba, switi patata nanga krofaja. Den sani disi a ben de laj na ini wan anuwagi, di en srefi ben meki nanga³⁾ wan pakisi nanga tu bajsikri-upru.⁴⁾

Te a ben kaba seri den sani, dan a ben de baj switimofo tjari go na bojti, soleki batjaw, oli, sootumeti, sukru, sootu, nanga so moro.

Na moni di ben de tan abra a ben de kibri bun.

Na so na man wroko jari go, jari kon⁵⁾ fu abi furu grontapu gudu. A no ben abi mati, bika a ben gridi sote. Fu di a no ben wani odi odi, a no ben meki en hoso na see pasi⁶⁾. So a ben frede taki, efi a ben ori nanga mati, den ben sa begi en fu jepi den nanga disi efi dati.

Furu tron den birti fu en ben kon aksi fu jepi den.

Sonwan ben aksi en wan tu⁷⁾ banapransun, trawan ben aksi en kasabatiki, trawan aksi en tajapransun, ma nojti a ben wani fu jepi den. Alaten a ben tajgi den: ‘a no de’, ‘mi no abi’, ‘un no mu kon moro, bika mi wani abi mi rostu nanga mi sani’. So na man wroko te a kon abi furu kibri moni⁸⁾.

Wan dee wan fu den birti kon aksi en fu leni en dri banknootu fu juru wan oto fu tjari en manpikin go na ati-oso,

1) ‘feti na..... baka’ lett. vechten achter

2) ‘mi no ke fasi’ lett. ik trek me niet aan (de) manier

3) met

4) hoepels van een fiets

5) ‘jari go, jari kon’ lett. jaar gaat, jaar komt

6) Creools spreekwoord: Te ju no wani odi odi, ju no mu meki ju oso na see pasi’. Wie geen bekijks wil hebben, moet niet langs de weg timmeren.

7) een twee = een paar

8) verborgen geld

bika eri wiki a bron fu korsu. Ala sani di a ben de njan a ben de pijo baka. Ma te a seri gronnjannjan a ben sa paj den dri banknootu baka.

Na man aksi en: ‘Na mi meki ju pikin siki? gowè, mi no abi’. Nanga sari na ati na man gowè. Fo dee na baka na pikin dede.

Na baka tu-ten-ti jari na man ben kon gudu. A no ben de wroko moro nanga anu⁹⁾. A juru wrokoman fu du ala na wroko. Na wikimoni, di a ben paj den, ben pikin sote! Ma den poti wrokoman ben abi bigi sorgu, so meki den ben musu wroko fu na pikin wikimoni.

Wan neti, di na gridiman go didon fu rostu na skin, a no ben man sribi, bika a ben prakseri furu sani, fa a sa du fu na moni kon moro furu. Na neti dati ben de na kaba fu na mun Mei. A kisi wan prakseri: mi sa meki wan moj bigi oso nanga wan skotu lontu, bika ete dri mun me go tapu siksi-ten-tin-jari.

Te fu na ten dati mi njun oso sa klari, dan mi de go libi leki wan granmasra; bika mi wroko fo-ten-ti jari kaba sondo rostu, sondo meki prisiri. Mi wroko nomo. So a fadon na sribi.

Mamanten a opo. A go na foto, go taki¹⁰⁾ nanga wan temrebasi fu kon meki wan moj bigi oso gi en. Baka tu mun na temreman kaba na oso. A go baka na foto go taki nanga wan ferfiman fu kon ferfi na oso. Na ferfiman teki na wroko. Baka dri wiki na oso ferfi kaba.

Na man ati prisiri fu di ala sani ben waka bun.

Tide na fodeewroko, ete dri dee na Sonde. Na Sonde disi sa de na moro grani Sonde fu mi, bika na dee dati mi sa memre na dee fu mi siksi-ten-ti jari. Satra neti mi sa sribi na ini mi njun oso. Sosrefi leki a pramisi, a du tu.

Satra neti a frojsi go na ini en moj, bigi njun ferfi oso.

A set' en oso fa en skin ben de gi en¹¹⁾. A meki wan boketi, poti en na tapu na mindri-oso-tafra. A njan en bere furu, smoko en pipa. Neegi juru a go didon. En skin firi switi¹²⁾, bika tamara ben sa de na bigi dee fu en. Mindrineti a kisi berurtu, a tan dede¹³⁾ na tapu en bedi.

Na baka dri dee, di den birti no si na man, den go piki lanti-

9) hij werkte niet meer met handen

10) ‘go taki’ lett. ging spreken

11) zoals zijn lichaam hem (in) gaf

12) zijn lichaam voelde lekker

13) ‘hij’ bleef dood

bakra¹⁴⁾ taki den no sabi san pasa, ma sensi Satra neti, di na man go didon na ini en njun oso, den no si en moro. Na oso tapu lontu.

Lanti seni skootu, fu go luku san de pasa. Den naki na doro kari na man sote, ma den no ben jeri noti. Den broko na doro, go na ini na oso. Di den go na ini na kamra, den si na man dede na tapu en bedi. A ben de tingi kaba.

Esi esi den go teki wan dedekisi, poti en na ini, tjari en go beri.¹⁵⁾ Na tra dee den go ondrosuku na oso. Na ini en krosikasi den feni wan pikin isri kisi nanga dri-ten-ti-dusun kolu.

Den tjari na moni gowè, gi den edeman fu lanti.¹⁶⁾ Baka wan tu dee lanti skrifi na koranti taki suma na famiri efi suma abi moni fu kisi fu Nelis Waggers, di tan dede na ini en oso, mu kon na kantoro nanga en papira, fu teki san na man ben mu paj den, so meki na famiri ben sa kisi san libi fu prati. Siksi mun langa lanti skrifi tu tron na wan mun fu kari famiri nanga tra suma, di mu kisi moni fu en. Ma no wan suma ben kon, bika a no ben abi pajman. Ala en famiri dede kaba.

So lanti ben teki ala na moni di na gridiman ben wroko¹⁷⁾ fo-ten-tin jari langa fu kon gudu.

Na paal na tapu en grebi pori fadon kaba.

A kaba.

14) 's lands blanken

15) dragen hem gingen begraven

16) de hoofdmannen van het land

17) het geld, dat hij gewerkt had

Vergeefs

Ik zal jullie een verhaal vertellen, wat gebeurd is met een man, die streefde naar aardse schatten.

Lang geleden was (er) een man, die grond beplante. Hij was (als) een goede jongen opgegroeid in zijn vaders en moeders huis.

Maar sinds de tijd dat ze gestorven waren, begon de man onverschillig te leven. Hij begon achter aardse rijkdom te jagen.

Deze man woonde op (een) buitenweg, zoals alle mensen, die grond bewerken. Hij woonde in een pina-hut. Na twee jaren was zijn grond mooier geworden dan heel wat andere (percelen), want hij werkte zwaar van de vroege morgen tot (de) late namiddag. Tweemaal in de week kwam hij naar de stad om dingen van zijn grond te verkopen, zoals tajers, naps, kassave, zoete aardappelen en houtskool. Die dingen laadde hij in een handkar, die hij zelf gemaakt had van een pakkist en twee fietswielen. Als hij klaar was (met) de waren te verkopen, dan kocht hij toespijs (om het) mee te nemen naar buiten, zoals bakkeljauw, olie, zoutvlees, suiker, zout, en zo meer.

Het geld dat overbleef, verstopte hij goed.

Zo werkte de man jaar in jaar uit om veel aardse rijkdommen te hebben. Hij had geen vrienden, omdat hij zo inhalig was. Omdat hij geen bonjour bonjour wilde, had hij zijn huis niet langs de weg gebouwd. Zó vreesde hij, als hij (het) hield met vrienden, dat zij hem zouden verzoeken om hen te helpen met dit of (met) dat.

Dikwijls kwamen zijn burens hem vragen om hen te helpen. Sommigen vroegen hem 'n paar bananen-plantsoenen, anderen vroegen hem kassavestekken, anderen vroegen hem tajerknollen, maar nooit wilde hij hen helpen. Altijd zei hij hun: 't is er niet', 'ik heb niet', 'jullie moet niet meer komen, want ik wil mijn rust hebben met mijn zaken'. Zo werkte de man tot hij veel spaargeld had.

(Op) een dag kwam een van de burens hem vragen om hem drie halve guldens te lenen, om een auto te huren om zijn zoon naar het hospitaal te brengen, want de hele week

brandde hij van koorts. Alles wat hij at, gaf hij weer over. Maar als hij grond-producten verkocht had, zou hij de drie banknoten terug betalen.

De man vroeg hem: ‘Heb ik jouw kind ziek gemaakt? Ga weg, ik heb niet’. Met droefheid in het hart ging de man weg. Vier dagen daarna stierf het kind.

Na twintig jaren was de man rijk geworden. Hij deed geen handenarbeid meer. Hij huurde werklui om al het werk te doen. Het weekloon, dat hij hun betaalde was zeer weinig. Maar de arme werklui hadden grote zorgen, zodat ze (wel) moesten werken voor dat kleine weekloon.

(Op) een avond toen de vrek ging liggen om het lichaam rust te geven, kon hij niet slapen, omdat hij (aan) veel dingen dacht, hoe hij zou doen, opdat het geld méér zou worden. Die avond was het eind van de maand Mei. Hij kreeg een idee: ik zal een mooi nieuw huis bouwen met een schutting eromheen, want nog drie maanden (dan) ga ik 60 jaar worden.

Tegen die tijd zal mijn nieuw huis gereed zijn (en) dan zal ik gaan leven als een groot heer, omdat ik al 40 jaren gewerkt heb zonder rusten, zonder plezier maken. Ik heb alsmaar gewerkt. Zo viel hij in slaap.

's Morgens stond hij op. Hij ging naar de stad (en) sprak met een timmerbaas, opdat (hij) een mooi groot huis voor hem zou komen bouwen. Na twee maanden had de timmerman het huis klaar. Hij ging weer naar de stad om te praten met een schilder, om het huis te komen verven. De schilder nam het werk aan. Na drie weken was het huis al geveerd. De man zijn gemoed was verblijd, omdat alles zo goed gegaan was.

Vandaag is het Donderdag, nog drie dagen (dan) is het Zondag. Deze Zondag zal de eervolste Zondag voor mij wezen, want op die dag zal ik herdenken de dag van mijn zestig jaren. Zaterdagavond zal ik in mijn nieuw huis slapen. Zoals hij (zichzelf) beloofde, deed hij ook.

Zaterdagavond verhuisde hij naar zijn mooi, groot, nieuw geveerd huis. Hij regelde het huis naar zijn smaak. Hij maakte een bouquet (en) zette die op de tafel midden in het huis.

Hij at zijn buik vol (en) rookte zijn pijp. Negen uur ging hij liggen. Hij voelde zich lekker, omdat morgen de grote dag voor hem zou zijn. Middernacht kreeg hij (een) beroerte (en) bleef dood op zijn bed.

Na drie dagen gingen de burenen, omdat zij de man niet (meer) zagen, de heren van 't bestuur waarschuwen (zeg-

gend), dat ze niet wisten wat (er) gebeurd was, maar sinds Zaterdagavond, toen de man ging liggen in zijn nieuw huis, hadden ze hem niet meer gezien. Het huis was rondom dicht.

Het bestuur stuurde agenten om te gaan kijken, wat er aan de hand was. Ze klopten (op) de deur (en) riepen de man zodanig, maar ze hoorden niets. Ze forceerden de deur (en) gingen in het huis. Toen zij in de kamer gingen, zagen zij de man dood op zijn bed. Hij reikte reeds. Vlug gingen ze een doodkist halen, plaatsten hem erin (en) droegen hem ten grave.

De volgende dag gingen zij het huis doorzoeken. In zijn klerenkast vonden zij een ijzeren kistje met 30.000 gulden. Ze haalden het geld weg (en) gaven het aan de landsbestuurders.

Na enige dagen schreef het gouvernement in de krant, dat, wie familie was of wie geld had te vorderen van Nelis Waggars, die doodgebleven was in zijn huis, moest komen naar het kantoor met zijn papieren om te nemen, wat de man hun moest betalen, zodat de familie zou krijgen wat overbleef om te verdelen. Zes maanden lang schreef het gouvernement tweemaal in een maand om familie en anderen uit te nodigen, die geld van hem moesten krijgen. Maar niemand kwam, omdat hij geen schulden had. Al zijn familie was al dood.

Zo nam (het) land al het geld, dat de vrek veertig jaar lang verdiend had, om rijk te worden.

De paal op zijn graf is al verrot (en) omgevallen.

Het is uit.

Pajas'-kesi-kesi

Mi sa ferteri un wan tori di fiti un ala. Wan temreman ben de, di den ben gi en¹⁾ na dreeginen fu pajas'-kesi-kesi.

Ala suma,²⁾ bigiwan nanga pikinwan ben de dreegi en pajas'kesi-kesi.³⁾

En trutru nen ben de Leo Sepper, ma sensi a dee, di a fadon komopo na tapu wan oso kon na gron,⁴⁾ broko en tu futu, a bigin dompu na ala tu see, soleki wan pajas'-kesi-kesi.

So den dreegi na man jari go jari kon,⁵⁾ te a no ben man moro.

So a meki wan kojri go na Gado fu aksi fu san ede⁶⁾ den musu dreegi en moro leki wan trawan na grontapu.

Di a de na pasi, a miti wan man fu fo-ten-ti jari, na tapu tu udu kroku.

Na man aksi en, pe a de go. Leo piki: 'mi de go na Gado fu aksi En fu san ede ala suma, bigiwan nanga pikinwan de dreegi mi pajas'-kesi-kesi.'

'Du mi wan bigi prisiri te ju doro na Gado, fu aksi En gi mi, sortu sondu mi du so, fu A strafu mi nanga tu udu kroku, ma di moro ooru leki mi de waka leti opu leki wan kandra.'

'No frede, mi sa aksi Gado gi ju.' Di a waka doro,⁷⁾ a miti wan njunwenke⁸⁾ fu tin-na-feefi jari.

Na njunwenke disi ben ferstan pe na man de go.

So a aksi en fu tajgi Gado gi en, taki a de wan njunwenke fu tin-na-feefi jari sondo wan leti ferstan fu grontapu-ogri. Ma toku den de gi mi pori-nen.⁹⁾ Den de taki kрукtu taki¹⁰⁾ na mi baka. Mi frede taki mi sa lasi mi grani leki njunwenke.

Na man pramisi en fu aksi Gado gi en. Na man waka, a waka sote, a kon doro na hemel. A aksi fu si Gado.

A kisi pasi fu si Gado, bika a ben abi bigi respekki nanga maniri fu den dinari fu Gado.

- 1) die zij hadden gegeven aan hem de bijnaam.
- 2) alle mensen
- 3) paljas-aap
- 4) die hij viel kwam af een huis kwam op de grond
- 5) jaar gaat, jaar komt
- 6) fu san ede. lett. uit welken hoofde
- 7) door liep
- 8) njunwenke. lett. nieuw meisje-maagd
- 9) zij geven mij bedorven naam
- 10) zij spreken onware gesprekken

Di a doro na Gado fesi, Gado aksi en, san tjari en kon djaso. San na ju ati prisiri?¹¹⁾

Na man piki: ‘Mi bun Gado, mi kon fu aksi Ju nanga bigi respekti nanga sakafasi, fu san ede ala suma na grontapu de dreegi mi: njaw-njaw.

Dan mi abi sowan moj dopunen fu¹²⁾ Leo. Mi tra nen na Sepper, ma nowan suma de kari mi Leo Sepper.

Na eri dee noti moro mi de kisi fu jere leki pajasi-kesi-kesi fa i tan? pajasi-kesi-kesi pe i de go?’

Gado piki: ‘Mi ferstan ju! Ju abi moro sani fu aksi?’ ‘Ja, mi bun Masra. Na pasi mi de miti wan man di de srepi na tapu tu udu kroku.

A begi mi fu aksi Gado fu san ede a musu abi¹³⁾ sowan bigi¹⁴⁾ strafu fu srepi nanga tu udu kroku?’

Na ini na fisiti-kamra fu Gado wan bun bigi lukufesi-spikri¹⁵⁾ ben anga, di wan grun garden ben tapu en¹⁶⁾. Gado tajgi¹⁷⁾ a man: ‘Skojfi na garden, tajgi Mi san ju de si na ini a spikri.’

Na man luku. A tajgi Gado, taki a de si wan jonkuman e anga na wan galg.

Gado taki: ‘piki na man di de srepi na tapu den tu udu kroku, taki, efi Mi ben musu strafu en soleki a ferdini dati, a ben sa anga na galg fu jari pasa kaba.

Ma meki a no krutu. Meki a taki Mi grantangi fu di Mi kenki na udu fu na galg gi en na ini udu kroku.’

Na man babaw fu jere¹⁸⁾ san Gado taki. En mofo kon furu nanga watra.¹⁹⁾ Fu en wawan²⁰⁾ a no ben sa aksi Gado noti moro. Ma Gado tajgi en fu aksi ala sani di ben tjari en kon djaso.

‘Ja, mi bun Masra, na pasi mi miti wan njunwenke fu tin-na-feefi jari. A begi mi fu aksi Masra fa dati du kon: en na wan njunwenke fu tin-na-feefi jari di no abi reti ferstan fu grontapu-tesi nanga ogri ete, ma toku a de kisi someni pori-nen nanga kрукtu-taki na en baka.

11) je harts plezier

12) doopnaam ‘van’ Leo

13) hebben

14) groot

15) kijk-gezicht-spiegel

16) die een groen gordijn bedekte hem

17) tajgi = taki gi

18) te horen

19) zijn mond kwam vol met water. Uitdrukking, ontleend aan het spreekwoord: mi tron todo, mi mofo furu nanga watra, ik ben kikker geworden, mijn mond is vol water.

20) voor hem alleen

A frede a sa lasi en grani leki njun-wenke.’

Gado tajgi na man: ‘Skojfi na garden, luku na ini na spikri san ju sa si.’

‘Me si wan jongu-wenke-dia²¹⁾ lon tranga. A frede fu den dagu na en baka no beti en’.²²⁾

Gado piki na man: ‘Ju si bun. Tajgi na njunwenke taki efi a ben frede fu den jongu boj, a ben lon, fu den no kisien, soleki na jongu wenke-dia de lon fu den dagu no beti en. Dan nowan suma ben sa taki ogri fu en na en baka, a no ben sa abi fu frede taki a sa lasi en grani leki njunwenke.’ Na man skreki; a taki safri na mi en neki, taki moro betre a no ben kon aksi noti djaso. A ben sa prisiri tumusi efi wan fasi ben de fu gowe esi-esi. Ma Gado jere en, tajgi en fu skojfi na garden, dan a sa si fu san ede a kisi na dreegi nen fu pajasi-kesi-kesi. Na man no ben sabi san fu du na juru disi.

A kon redi, blaw, geri fu skreki wawan.²³⁾ A fadon na tapu en kindi begi Gado pardon, pramisi dusuntron fu de tevreede nanga san a de, bika noo a si, taki efi Gado ben musu strafu en fa a ben ferdini dati, kande²⁴⁾ a no ben sa man tjari na strafu wan dee srefi.

Fu na dee disi na man kon moro koni, a draj baka go na grontapu, pe a libi furu jari na baka.

Futru, na tori disi fiti un ala, bika, soleki na temreman, na kroku-man nanga na njunwenke ben kragi gi Gado taki den strafu ebi, sosrefi wi ala e kragi tu. So meki na tori disi opo wi aj, poti wi na wi ferstan fu tevreede nanga san wi abi nanga san wi de, bika efi Gado ben musu strafu un fa wi de ferdini dati, mi no bribi wan libi suma ben sa man tjari na strafu wan dee srefi.

21) maagd-hert

22) zij is bang voor de honden achter haar niet bijten haar.

23) van schrik alleen

24) kande: kan zijn = misschien

Apen-clown

Ik zal jullie een verhaal vertellen, dat toepasselijk is op jullie allen. (Er) was eens een timmerman, aan wie men de bijnaam had gegeven van Apen-clown.

Iedereen, groot en klein, treiterde hem met: Apen-clown. Zijn werkelijke naam was Leo Sepper, maar sinds de dag dat hij van een huis naar beneden gevallen was op de grond (en) zijn beide benen had gebroken, begon hij aan alle twee de kanten door te zakken, toen hij weer begon te lopen, juist als een apen-clown.

Zo plaagden ze de man jaar in, jaar uit, tot hij niet meer kon.

Zo maakte hij een wandeling naar God om te vragen, waarom men hem meer voor de gek moest houden dan anderen op de wereld.

Toen hij op weg was, ontmoette hij een man van 40 jaren op twee houten krukken. De man vroeg hem, waar hij naar toe ging. Leo antwoordde: 'ik ga naar God om Hem te vragen waarom alle mensen, groot en klein, mij de bijnaam geven Apen-clown.'

'Doe me een groot genoegen, als je bij God aangekomen bent, om Hem voor me te vragen, wat voor kwaad ik zoal deed, dat Hij mij gestraft heeft met twee houten krukken, terwijl daarentegen ouderen dan ik rechtop lopen als een kaars.'

'Wees niet bang, ik zal (het) God voor je vragen.'

Toen hij verder ging, kwam hij een jong meisje van 15 jaar tegen. Dit meisje had begrepen, waar de man heenging. Daarom vroeg zij hem om God namens haar te zeggen, dat ze een meisje van 15 jaar was, zonder een recht begrip van ('t) kwaad der wereld.

Maar toch krenken zij mijn goede naam. Zij lasteren achter mijn rug.

Ik ben bang, dat ik mijn eer als jong meisje zal verliezen.

De man beloofde haar om (het) God voor haar te vragen. De man liep, hij liep (net) zo lang, tot hij bij de hemel aan kwam. Hij vroeg om God te zien.

Hij kreeg toegang om God te zien, omdat hij grote eerbied en ontzag had voor de dienaren van God.

Toen hij voor Gods aanschijn gekomen was, vroeg God hem, wat hem hierheen had gebracht. ‘Wat is je harts-verlangen?’

De man antwoordde: ‘Mijn goede God, ik ben gekomen om U met grote eerbied en onderdanigheid te vragen, waarom alle mensen op aarde mij uitschelden (met) “njaw-njaw”. Dan heb ik zo'n mooie doopnaam, Leo.

Mijn andere naam is Sepper, maar niemand noemt mij Leo Sepper.

De hele dag (krijg ik) niets (te horen) dan: Apen-clown hoe maak je het? Apen-clown, waar ga je naar toe?’

God antwoordde: ‘Ik heb je begrepen. Heb je (nog) meer dingen te vragen?’ ‘Ja, mijn goede Meester. Onderweg ontmoette ik een man, die (zich) voortsleepte op twee houten krukken.

Hij verzocht mij om God te vragen, waarom hij zo'n zware straf moet dragen om voort te slepen met twee houten krukken.

In Gods spreekkamer hing een heel grote spiegel, die bedekt was met een groen gordijn.

God zeide tot de man:

‘Schuif het gordijn opzij (en) zeg Mij wat je in de spiegel ziet.’

De man keek. Hij zei tot God, dat hij een jongeman aan een galg zag hangen.

God zei: ‘antwoord de man, die (zich) voort-sleept op de twee houten krukken, dat, als Ik hem had moeten straffen zoals hij dat verdiende, hij al voor jaren terug aan de galg zou gehangen hebben.

Maar laat hij niet mopperen. Laat hij Mij grotelijks danken, dat ik het hout van de galg voor hem veranderd heb in houten krukken.’

De man verstomde, toen hij hoorde wat God zeide.

Hij stond geheel en al beschaamd. Wat hem betrof zou hij God niets meer gevraagd hebben. Maar God zei hem om alle dingen te vragen, die hem hier gebracht hadden.

‘Ja, mijn goede Meester, onderweg kwam ik een jong meisje van 15 jaar tegen. Zij verzocht mij om (de) Heer te vragen, hoe dat komt: zij is een ongerept meisje van 15 jaren, dat nog niet best op de hoogte is van wereldse gevaren en kwaad, maar toch heeft ze (al) zoveel kwade naam en achterbakse lasterpraatjes gekregen. Ze is bang, (dat) zij haar

eer als jong meisje zal verliezen'. God zeide tot de man: 'Schuif het gordijn weg (en) kijk in de spiegel wat je zult zien.'

'Ik zie een jonge hinde hard rennen. Zij is bang, dat de honden achter haar bijten zullen.'

God antwoordde de man: 'Je hebt goed gezien. Zeg aan het meisje, dat als ze bang zou geweest zijn voor de jonge vlegels, zij gevluht zou zijn, opdat ze haar niet te pakken kregen, zoals de jonge hinde vlucht, opdat de honden haar niet bijten. Dan zou niemand kwaad achter haar rug gesproken hebben, ze zou niet bang behoeven te zijn om haar jongemeisjes-eer te verliezen.'

De man schrok; hij zei zachtjes in zijn keel, dat hij hier beter niets was komen vragen.

Hij zou erg blij zijn, als er een manier zou zijn om haastig weg te gaan. Maar God hoorde hem (en) zei hem om het gordijn weg te schuiven, dan zal hij zien, waarom hij de bijnaam kreeg van Apen-clown. De man wist niet wat te doen op dat ogenblik.

Hij werd rood, blauw en geel van enkel schrik. Hij viel op zijn knieën (en) bad God om vergeving (en) beloofde duizendmaal tevreden te zullen zijn met wat hij was, want nu zag hij, dat hij, als God hem had moeten straffen zoals hij het verdiende, misschien de straf geen dag zelfs zou kunnen verduren.

Vanaf die dag was de man wijzer geworden, hij keerde terug naar de aarde, waar hij nog vele jaren daarna leefde. Voorwaar deze geschiedenis is toepasselijk op ons allemaal, want gelijk de timmerman, de kreupele, en het meisje zich bij God beklagden, dat hun straffen zwaar waren, zo klagen wij allen ook.

Daarom laat deze geschiedenis onze ogen openen (en) ons aan het verstand brengen, om tevreden (te zijn) met wat wij hebben en wat wij zijn, want als God ons had moeten straffen, zoals wij dat verdienen, geloof ik niet, dat een mens de straf maar één dag zou kunnen uithouden.